

HALLITUS

TUTKIMUSRAHOITUSPÄÄTÖSTEN PERUSTEET 2015 – 2016

tarkistus 14.12.2015

Hallituksen päätös

SUOMEN AKATEMIA
HALLITUS**TUTKIMUSRAHOITUSPÄÄTÖSTEN PERUSTEET 2014 – 2015****SISÄLTÖ**

JOHDANTO	3
RAHOITUSPERIAATTEIDEN YLEISET LINJAUKSET	3
1. RAHOITUSPERUSTEET	3
1.1. Taloudellinen perusta	3
1.2. Rahoituksen hakeminen	4
1.3. Rahoituksen myöntäminen, käyttö ja raportointi	5
1.4. Muita tiedepoliittisia linjauksia	8
2. HAKEMUSTEN ARVIOINTI	9
2.1. Arvioinnin periaatteet	9
2.2. Arviointimenettely	11
3. RAHOITUSMUODOT	12
3.1. Tutkijan rahoitus	12
3.1.1. Akatemiaprofessorin tehtävä	12
3.1.2. Akatemiaturkijan tehtävä	13
3.1.3. Tutkijatohtorin tehtävä	13
3.2. Tutkimushankerahoitus	14
3.2.1. Akatemiahankkeet	14
3.2.2. Tutkimuksen huippuyksikköohjelma	14
3.2.3. Akatemiaohjelmat	15
3.2.4. Kärkihankerahoitus ”Tutkimuksella eteenpäin”	16
3.3. Tutkimusedellytysten ja -ympäristöjen rahoitus	16
3.3.1. Tutkimusinfrastruktuurien rahoitus (FIRI)	16
3.3.2. Finland Distinguished Professor Programme	17
3.3.3. Yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen kilpaillulla rahoituksella	17
3.4. Kansainvälisen yhteistyön erityisrahoitus	18
3.4.1. Kahdenväliset yhteistyösopimukset	18
4. OHJEIDEN TAUSTAA	19

JOHDANTO

Suomen Akatemian päätöksentekuelimiä ovat hallitus ja sen asettamat jaostot, tieteelliset toimikunnat, tutkimusinfrastruktuurikomitea sekä strategisen tutkimuksen neuvosto. Tässä asiakirjassa kuvataan muiden paitsi strategisen tutkimuksen neuvoston rahoitustoiminnan perusteet. Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN) noudattaa omissa rahoitusperusteissaan tässä asiakirjassa määriteltyjä Akatemian tutkimusrahoituspäätösten perusteita, paitsi niiltä osin kuin STN on päättänyt eri tavalla. STN:n rahoitusperusteet on sisällytetty tämän asiakirjan liitteeksi.

Asiakirja sisältää yleiset linjaukset rahoituksen perusteista, hakemusten arvioinnin periaatteista ja rahoitusinstrumenttien sisällöistä. Päätöksen liitteessä tarkennetaan rahoitusperusteita sekä kuvataan erilaisia menettelyjä, ehtoja ja rajoituksia rahoituksen käytölle. Tutkimusrahoituspäätösten perusteet -asiakirja liitteineen käsittää tutkimusrahoituksen strategiset linjaukset, joiden käytännön toteutus kuvataan rahoituksen käytön yleisissä ehdoissa ja ohjeissa sekä voimassaolevassa hakuilmoituksessa. Näiden lisäksi toimintaa ohjaavat Akatemian laki ja asetus sekä johtosääntö.

Tämän asiakirjan sisältöä sovelletaan 15.12.2015 ja 31.8.2016 välisenä aikana toteutettavissa hauissa ja niiden perusteella tehtävissä rahoituspäätöksissä.

Rahoitusperiaatteiden yleiset linjaukset

1. RAHOITUSPERUSTEET

Suomen Akatemian keskeisenä tehtävänä on rahoittaa korkeatasoista tieteellistä tutkimusta. Tätä tarkoitusta varten Akatemialla on erilaisia rahoitusmuotoja, jotka ovat Akatemian hallituksen ja sen asettamien jaostojen, tieteellisten toimikuntien, tutkimusinfrastruktuurikomitean ja strategisen tutkimuksen neuvoston käytössä. Rahoituspäätökset perustuvat hakemuksiin ja rahoitus on määräaikaista. Akatemia asettaa tavoitteita myöntämälleen rahoitukselle ja seuraa niiden toteutumista.

1.1. Taloudellinen perusta

Valtion talousarviossa Suomen Akatemialle (ml. STN) osoitetaan valtuutta, joka oikeuttaa Akatemian sitoutumaan monivuotisiin tutkimusrahoituspäätöksiin. Talousarviossa Akatemialle myönnetään määrärahat menoihin, jotka aiheutuvat talousarviovuoden ja aikaisempien vuosien valtuuksien käytöstä. Lisäksi talousarvioon sisältyy määräraha hallintoviraston toimintaan, tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitukseen, yksivuotisiin tutkimushankkeisiin sekä kansainvälisten organisaatioiden jäsenmaksuihin.

Akatemian hallitus osoittaa toimikuntien, tutkimusinfrastruktuurikomitean ja jaostojen käyttöön voimavarat. Rahoituspäätöstä tehdessään jaosto toteaa, minkä toimikunnan ja hallintoviraston yksikön toimialalle hanke kuuluu.

1.1.1. Tutkimuksen kustannusten yhteisrahoitteisuus ja kokonaiskustannusmalli

Suomen Akatemian tutkimusrahoitus on yleensä yhteisrahoitteista toimintaa, jossa rahoitettavan hankkeen kustannuksista vastaa aina vähintään kaksi osapuolta. Akatemialta rahaa hakiessaan yliopistot, tutkimuslaitokset ja muut tutkimusorganisaatiot sitoutuvat yhteisrahoitteiseen toimintaan omalla rahoitusosuudellaan.

Tutkimusrahoituksessa Akatemia harjoittaa myös aloitteellista yhteistyötä yliopistojen, tutkimuslaitosten, koti- ja ulkomaisten rahoittajien sekä muiden toimijoiden kanssa.

Eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta tutkimusrahoituspäätösten valmistelussa, tekemisessä ja toimeenpanossa sovelletaan kokonaiskustannusmallia (poikkeuksista ks. alla). Tämä vaikuttaa määrärahojen hakemiseen, budjetointiin, määrärahojen osoittamiseen käyttäjille, kirjanpitoon ja raportointiin.

Kokonaiskustannusmallia sovellettaessa Suomen Akatemian rahoitusosuus on yleensä enintään 70 prosenttia, jolla Akatemia rahoittaa hankkeen kokonaiskustannuksia. Rahoitusmuodoissa yliopistojen profiloitumisen vahvistamiseen ja ”Tutkimuksella eteenpäin” tuki on täysimääräistä, eikä hakijaorganisaatiolta edellytetä omarahoitusosuutta. Lisäksi strategisen tutkimuksen neuvoston myöntämä rahoitus on täysimääräistä.

Kokonaiskustannusmallia ei sovelleta akatemiaprofessoreiden ja akatemiatutkijoiden omien palkkojen kustannuslaskennassa eikä kahdenvälisiin sopimuksiin perustuvissa liikkuvuusapurahoissa. Kokonaiskustannusmallista voidaan poiketa lisäksi sellaisissa yhteisrahoitteisissa kansainvälisissä hauissa, joissa on päätetty yhteisistä tutkimushankkeiden taloushallinnon periaatteista.

1.2. Rahoituksen hakeminen

1.2.1. Hakuajat

Suomen Akatemian tutkimusrahoituksella on pääsääntöisesti kaksi hakuaikaa, syyskuussa ja huhtikuussa. Määrärahat julistetaan haettaviksi rahoitusmuodoittain sen mukaan kuin hallintovirasto päättää.

Ilmoitetut hakujen päättymisajankohdat ovat ehdottomia. Hakemusta, joka ei ole saapunut Akatemiaan määräaikaan mennessä, ei oteta käsiteltäväksi.

1.2.2. Rahoituksen hakija

Suomen Akatemian rahoituksen hakijana on yleensä tutkimushankkeen vastuullinen johtaja. Vastuullisen johtajan tulee olla tohtorin tutkinnon suorittanut taikka professorin tai dosentin tasoinen tutkija, ellei tässä päätöksessä ole rahoitusmuodoittain mainittu muuta eikä asetuksessa säädetty tai johtosäännössä määrätty toisin. Tutkimusinfrastruktuurien rahoituksessa, ja FiDiPro -rahoitusohjelmassa hakijana on yliopisto tai muu tutkimusorganisaatio. Yliopistojen profiloitumisen vahvistamisen rahoituksessa hakijana on yliopisto.

Monissa rahoitusmuodoissa hakijana voi olla osahankkeiden yhteenliittymä, konsortio. Konsortio on yhteisen tutkimussuunnitelman ohjaamana toimiva määräaikainen osahankkeiden kokonaisuus, jossa suunnitelmallisella yhteistyöllä pyritään tavanomaista hankeyhteistyötä mittavampaan lisäarvoon. Konsortiohakemus käsitellään Akatemiassa yhtenä kokonaisuutena ja siitä tehdään päätös yhdessä toimikunnassa tai jaostossa.

1.2.3. Haettava rahoitus ja suorituspaikan sitoumus

Suomen Akatemialta tutkimusrahoitusta hakeva esittää hakemuksessaan arvion hankkeen kokonaiskustannuksista ja rahoitussuunnitelman, johon sisältyy Akatemialta haettava rahoitus. Hakemukseen sisältyy myös tutkimuksen suorituspaikan tai tutkimusinfrastruktuurin sijoituspaikan sitoumus, joka koskee hankkeen rahoittamista hakemuksen rahoitussuunnitelmassa esitetyllä osuudella. Lisäksi mukana on sitoumus hankkeen perusedellytysten turvaamisesta ja ilmoitus suorituspaikan yleiskustannusosuudesta, henkilösivukustannuksista ja tehollisen työajan kertoimesta. Mikäli kysymyksessä on valtionapu, tutkimuksen suorituspaikka sitoutuu toimimaan valtionavustuksen saajana hakijan puolesta siihen liittyvine velvoitteineen.

Akatemiaprofessorin ja akatemiaturkijan tehtävän hakijoilla suorituspaikan sitoumus koskee myös tutkijan työajan käyttöä muihin kuin tutkimustehtäviin sekä palkkausta ja muita tutkijan toimintaedellytyksiä.

1.3. Rahoituksen myöntäminen, käyttö ja raportointi

1.3.1. Rahoituksen myöntäminen ja sen rajoitukset

Suomen Akatemian tutkimusrahoitus myönnetään määräajaksi.

Akatemian tutkimusrahoituksen myöntömenettelyssä noudatetaan valtionavustuslakia silloin, kun rahoituksen hakijana tai saajana on muu kuin valtion organisaatio, esimerkiksi julkisoikeudellinen yliopisto tai muu itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, kunta, kuntayhtymä, yhdistys, yritys, säätiö, ulkomainen organisaatio tai yksityinen henkilö. Akatemian rahoitusehdot ovat kuitenkin samat riippumatta siitä, onko kysymyksessä valtion organisaatio vai valtionavustuksen saaja. Jos rahoituksella on kytkentä yritystoimintaan, noudatetaan EU:n säädöksiä, jotka koskevat kilpailun vääristämisen ehkäisemistä ja kiellettyjä valtiontukia.

Tutkimusrahoituspäätökset tehdään tavalla, joka tukee parhaiten tutkimushankkeen toteutusta. Kaikki tutkimushankkeen määrärahatarpeet pyritään käsittelemään saman päätöksen yhteydessä. Toimikunta, tutkimusinfrastruktuurikomitea tai jaosto voi asettaa rahoitukselle ehtoja. Hankkeelle ei yleensä myönnetä lisärahoitusta rahoituskaudelle. ”Tutkimuksella eteenpäin” -haussa voidaan hankkeelle myöntää rahoitusta samaan tutkimusaiheeseen tai siitä kumpuavaan uuteen tutkimukseen ja tutkimustulosten hyödyntämisen edistämiseen. Rahoitusta ei voida kuitenkaan myöntää päällekkäisesti samalle, jo rahoitetulle suunnitelmalle.

Tutkimusmäärärahoista päätettäessä voidaan laatia varalista muista parhaiten menestyneistä hakemuksista. Listaus on voimassa sen vuoden loppuun, jolloin rahoituspäätökset tehdään. Tämä on tärkeää erityisesti tutkijan rahoitusinstrumenteissa (luku 3.1) siltä varalta, että tutkijan tehtävän saanut henkilö ei ota vastaan samaansa rahoitusta.

Rahoitusta voidaan myöntää samalle henkilölle samassa haussa vain yhdessä seuraavista rahoitusmuodoista: akatemiaturkijan tehtävä, tutkijatohtorin tehtävä ja akatemiahanke. Samassa haussa voidaan akatemiahankerahoituksessa tehdä vain yksi myönteinen rahoituspäätös samalle hakijalle. Mikäli rahoituksen hakija hakee samassa haussa useammalla kuin yhdellä hakemuksella joitain näistä rahoitusmuodoista, arvioidaan hakemuksista vain ensimmäisenä saapunut.

Tutkimuksen huippuyksikön johtajalle, varajohtajalle tai tutkimusryhmien johtajille ei myönnetä akatemiahankerahoitusta huippuyksikön ensimmäisen kolmen vuoden aikana.

Akatemiaturkijan tehtävä voidaan vain erityistapauksessa myöntää hakijalle, jonka Akatemian myöntämän tutkijatohtorin tehtävän toimikausi olisi osittain päällekkäinen akatemiaturkijan tehtävän toimikauden kanssa.

Akatemian hallituksen, tieteellisen toimikunnan, tutkimusinfrastruktuurikomitean tai strategisen tutkimuksen neuvoston jäsenelle voidaan myöntää oma kokoaikainen palkkaus ainoastaan akatemiaprofessorin tehtävässä.

1.3.1.1. Tutkimushankkeen vastuullisen johtajan palkka

Suomen Akatemian tutkimushankerahoitus on tarkoitettu ensisijaisesti hankkeessa päätoimisesti ja kokoaikaisesti työskentelevien tutkijoiden palkkaukseen ja hankkeen muihin kuluihin.

Tutkimusmäärärahoilla rahoitettavan tutkimushankkeen vastuullisen johtajan palkkaukseen voidaan myöntää enintään vuoden rahoitus. Palkkauksella edistetään hankkeen toteutusmahdollisuuksia ja se myönnetään vain tutkimuksellisesti hyvin perustellusta syystä; tällainen voi olla myös työskentely ulkomailla, paluu kotimaahan sekä siirtyminen toiseen tutkimusorganisaatioon tai Suomessa sijaitsevaan yritykseen. Tästä poikkeuksena on "Tutkimuksella eteenpäin" -haku, jossa hankkeen vastuullisen johtajan palkkaa voidaan hakea koko rahoituskauden ajalle.

Edellä sanotusta riippumatta tutkimushankkeen vastuullisen johtajan palkkakuluja voidaan sisällyttää hankkeen rahoitettaviksi kustannuksiksi kokonaiskustannusmallin ja tutkimussuunnitelman mukaisesti. Nämä kustannukset, jotka tulee kirjata hankkeen kustannusarvioon, eivät saa olla merkittävät verrattuna hankkeen kokonaiskustannuksiin ellei rahoituspäätöksessä ole toisin todettu. Tätä tutkimushankkeen vastuullista johtajaa koskevaa linjausta voidaan soveltaa myös Akatemian aiemmin tekemiin ja edelleen voimassaoleviin kokonaiskustannusmallin mukaisiin päätöksiin.

1.3.2. Rahoituksen käyttöön liittyviä ehtoja

Hankkeen toteuttamisesta ja rahoitussuunnitelman noudattamisesta vastaa ensisijaisesti tutkimushankkeen tai tutkimusinfrastruktuurihankkeen vastuullinen johtaja.

Suomen Akatemian tutkimusmäärärahalta palkattavan henkilöstön tulee olla palvelussuhteessa. On suositeltavaa, että palvelussuhde kestää vähintään rahoituskauden ajan, ellei tutkimushankkeen toteuttamiseen liittyvä erityinen syy edellytä lyhyempää palvelussuhdetta.

Maksatuspyyntöön perustuen Suomen Akatemia voi maksaa myöntämästään päätöskohtaisesta rahoituksesta ennakkoa yliopistoille ja ammattikorkeakouluille. Tämä ei koske apurahoja, yliopistojen profiloitumisen vahvistamisen rahoitusta eikä tutkimusinfrastruktuurirahoitusta.

Akatemiaprofessoreilla ja akatemiatutkijoilla omaan tutkimustyöhön liittyvän opetuksen antaminen kuuluu työtehtäviin (ks. 3.1.1. ja 3.1.2.). Suomen Akatemia pitää yliopistoissa annettavan opetuksen ja tutkijan uran kannalta tärkeänä, että myös muut sen rahoittamat väitelleet tutkijat antavat tutkimustyöhön liittyvää opetusta. Samalla on tärkeää, että muut, omaan tutkimustyöhön välittömästi kytkeytymättömät tehtävät eivät haittaa itse tutkimuksen tekemistä.

Akatemia suosittelee, että mikäli Akatemian hankkeissa työskentelevät tutkijakoulutettavat antavat opetusta, sen tulee liittyä heidän omaan tutkimustyöhönsä. Opetustyö ei saa viivästyttää väitöskirjatyötä.

Akatemian rahoituksella hankitut tarvikkeet ja laitteet jäävät tutkimustyön suorituspaikan omistukseen. Tutkimusinfrastruktuurien osalta voidaan eri osapuolten kesken sopia muusta menettelystä; tämä tulee tehdä kirjallisesti sekä ilmoittaa Akatemialle infrastruktuurirahoitusta haettaessa.

1.3.2.1. Immateriaalioikeudet

Suomen Akatemian rahoittaman hankkeen tulosten omistus- ja käyttöoikeuksista tulee sopia hankkeen osapuolten kanssa. Sopimukset on parasta tehdä kirjallisesti ja mahdollisimman pian rahoituspäätöksen jälkeen. Samoin osapuolten tulisi hankkeen käynnistyessä sopia hankkeen käyttämien laitteiden ja aineistojen omistus- ja käyttöoikeuksista.

Niissä tutkimuksen suorituspaikoissa, joissa sovelletaan korkeakoulueksintölakia, katsotaan Akatemian rahoittama tutkimus lain tarkoittamaksi sopimustutkimukseksi. Tämän mukaisesti korkeakouluilla on ensisijainen oikeus tutkimuksessa syntyneisiin keksintöihin. Muissa suorituspaikoissa työskenteleviin tutkijoihin sovelletaan työsuhdekeksintölakia.

1.3.3. Rahoituspäätöstä koskevat muutokset

Rahoituskautta voidaan hakemuksesta pidentää vain erityisestä syystä. Edellytyksenä on, että tutkijalle ei ole otettu sijaista ja henkilö palaa työskentelemään tutkimushankkeeseen Suomen Akatemian rahoituksella. Rahan käyttämättä jääminen ei ole peruste rahoituskauden jatkamiselle. Rahoitusta koskeviin asioihin ei voi hakea muutosta rahoituksen voimassaoloajan päätyttyä.

Akatemia voi hakemuksesta antaa luvan tutkimuksen suorituspaikan muuttamiseen taikka tutkimushankkeen tai tutkimusinfrastruktuurihankkeen vastuullisen johtajan vaihtamiseen. Samoin Akatemia voi antaa luvan konsortion osahankkeiden keskinäisten rahoitusosuuksien muuttamiseen. Konsortion kokonaisrahoitus ei kuitenkaan saa tällöin muuttua.

1.3.4. Raportointi

Suomen Akatemian rahoittamat tutkimushankkeet ja tutkimusinfrastruktuurihankkeet raportoivat rahoituksen päätyttyä tieteellisestä toiminnastaan ja varainkäytöstä. Tieteellisen tutkimusraportin jättää hankkeen vastuullinen johtaja, ja varainkäytön seuranta tapahtuu Akatemian tietojärjestelmien kautta. Nämä tiedot yhdistetään toisiinsa, jolloin rahan käyttö ja sillä tuotetut tulokset ovat vertailtavissa.

Tutkimusraportti on Akatemian tärkein työkalu rahoitettujen hankkeiden tieteellisen, yhteiskunnallisen ja muun vaikuttavuuden arvioimiseksi.

Tieteellisen toimikunnan ja tutkimusinfrastruktuurikomitean tulee seurata toimialalleen kuuluvien tutkimushankkeiden ja tutkimusinfrastruktuurien tuloksellisuutta. Rahoituskauden päätyttyä tai uutta hakemusta Akatemialle tehdessään tutkimushankkeen ja tutkimusinfrastruktuurihankkeen vastuullinen johtaja raportoi Akatemialle tutkimushenkilöstöstä, liikkuvuudesta, hankkeen edistymisestä ja tutkimuksen tuloksista. Konsortio raportoi toiminnastaan yhtenä kokonaisuutena ja raportin jättää konsortion johtaja. ”Tutkimuksella eteenpäin” -haussa rahoitettujen hankkeiden edistymistä seurataan jo hankkeen aikana ja rahoituksen päätyttyä hankkeet toimittavat loppuraportin Akatemialle.

1.4. Muita tiedepoliittisia linjauksia

1.4.1. Kansainvälinen toiminta

Suomen Akatemia edistää kaikilla rahoitusmuodoillaan suomalaisten tutkijoiden kansainvälistä vuorovaikutusta ja hakeutumista ulkomaisiin tutkimusorganisaatioihin sekä pyrkii vahvistamaan ulkomaisten tutkijoiden kiinnostusta suomalaista tutkimusta ja maamme tutkimusympäristöjä kohtaan. Tavoitteena on nostaa tutkimuksen tasoa ja lisätä suomalaisten tutkimusympäristöjen kansainvälisyyttä.

1.4.2. Tutkijoiden liikkuvuus

Olennainen osa korkeatasoista, vaikuttavaa ja uutta luovaa tutkimusta on vuorovaikutus ja liikkuvuus yli kansallisten ja institutionaalisten rajojen. Akatemia tukee rahoittamissaan hankkeissa monipuolista yhteistyötä tieteen sisällä sekä tutkimusmaailman ja tutkimuksen hyödyntäjien välillä. Suomen Akatemialle esitettävään hakemukseen tulee sisältyä hankkeen liikkuvuussuunnitelma.

1.4.3. Avoin tiede

Suomen Akatemia korostaa laatua tieteellisessä julkaisutoiminnassa.

Akatemia edistää ja osaltaan toteuttaa Avoimen tieteen ja tutkimuksen tiekartan 2014–2017 toimenpiteitä. Akatemia edellyttää tutkimushankkeissaan sitoutumista julkaisujen avoimeen saatavuuteen ja edistää tutkimusaineistojen ja -menetelmien avointa saatavuutta. Tavoitteena on,

että tutkimuksen tuottamat ja hyödyntämät julkaisut, tiedot ja aineistot, niiden metatiedot sekä käytetyt menetelmät ovat helposti saatavilla jatkokäyttöä varten.

Akatemia edellyttää rahoittamiaan tutkijoita huolehtimaan siitä, että Akatemian rahoituksella tuotetut julkaisut saatetaan mahdollisuuksien mukaan avoimesti saataviksi rinnakkaistallentamalla julkaisut sopivaan julkaisuarkistoon tai -tietokantaan, josta ne ovat maksutta saatavissa. Artikkelit voidaan julkaista myös avoimesti korkeatasoisessa open access -julkaisusarjassa, jolloin julkaisija vastaa artikkelin avoimesta saatavuudesta. Julkaisemisesta aiheutuvat kulut ovat hyväksyttäviä menolajeja Akatemian tutkimusmääräraahakemuksissa.

Akatemian rahoittamien tutkimushankkeiden tieteellisissä julkaisuissa tulee aina mainita, että tutkimus on toteutettu Suomen Akatemian rahoituksella.

Suomen Akatemia kehottaa rahoittamiaan tutkijoita tallettamaan ja avaamaan tutkimusaineistonsa oman tieteenalansa kannalta tärkeissä kansallisissa tai kansainvälisissä arkistoissa.

1.4.4. Tasa-arvo

Rahoituspäätösten valmistelussa ja päätöksenteossa noudatetaan Suomen Akatemian tasa-arvosuunnitelmaa.

Akatemia pyrkii määrätietoisesti lisäämään naisten osuutta hakemusten arvioinnissa käytettävissä asiantuntijoissa tavoitteena tasapuolinen sukupuolijakauma arviointipaneeleissa. Tieteelliset toimikunnat ja hallitus seuraavat sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista tutkimusrahoituksesta päätettäessä. Erityistä huomiota kiinnitetään tutkimusrahoitusta ja tutkimustehtäviä koskevan päätöksenteon läpinäkyvyyteen sekä molempien sukupuolten tasapuoliseen arviointiin esim. vanhempainvapaiden aiheuttamien tutkijanuran katkosten osalta.

2. HAKEMUSTEN ARVIOINTI

Luvussa 2 esitetyt arvioinnin periaatteita sovelletaan Suomen Akatemian hallituksen, sen asettamien jaostojen, tieteellisten toimikuntien sekä tutkimusinfrastruktuurikomitean rahoituksessa.

2.1. Arvioinnin periaatteet

Suomen Akatemian tutkimusrahoitus suunnataan kilpailuun perustuen parhaille tutkijoille ja tutkimusryhmille sekä lupaavimmille nuorille tutkijoille tieteellisesti kunnianhimoisten hankkeiden toteuttamiseen sekä kansallisesti merkittävien ja tieteellistä tutkimusta edistävien tutkimusinfrastruktuurien hankkimista, perustamista tai vahvistamista varten. Yliopistojen profiloinnin vahvistamisessa rahoitus suunnataan hakemuksen toimintasuunnitelmassa kuvattuihin profiloitumistoiimiin.

Rahoituspäätökset perustuvat tutkimus- ja toimintasuunnitelman tai tutkimusinfrastruktuurien hankesuunnitelman ja hakijan tieteellisten ansioiden arviointiin. Tieteellisten ansioiden arvioinnissa käytetään seuraavia perusteita:

- tutkimussuunnitelman tieteellinen laatu ja innovatiivisuus sekä uutuusarvo
- tutkimuksen tieteellinen ja muu vaikuttavuus
- hakijan / tutkimusryhmän pätevyys
- tutkimussuunnitelman toteuttamiskelpoisuus
- tutkimusympäristön laatu ja vahvistaminen
- tutkimuksen kansainväliset ja kansalliset yhteistyösuhteet sekä tutkijoiden liikkuvuus
- tutkimushankkeen merkitys ammattimaisen tutkijanuran edistämiseksi

Lähtökohtana on, että rahoitettava hanke palvelee suomalaista tutkimusta, yhteiskuntaa tai kansainvälistä yhteistyötä.

Korkeaan tavoitetasoon ja uusiin avauksiin pyrkiviin tutkimushankkeisiin sisältyy aina myös epäonnistumisen riski. Riski ei kuitenkaan ole myönteisen päätöksen este, kun hakemuksia arvioidaan ja rahoituspäätöksiä valmistellaan ja tehdään. Tavoitteena on, riskeistä tietoisena, antaa mahdollisuus tieteellisiin läpimurtoihin sekä lisätä tutkimuksen ja tieteen uusiutumiskykyä.

Rahoituspäätöksiä tehtäessä huomiota kiinnitetään myös muihin Akatemian hyväksymiin tutkimuspoliittisiin tavoitteisiin. Näitä ovat esimerkiksi

- tutkimuksen kansainvälistäminen
- tutkimuksen monitieteisyyden ja tieteidenvälisyyden edistäminen
- laajempien tutkimuskokonaisuuksien toteuttaminen
- nuorten ja naisten tutkijanuran edistäminen
- sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen tutkimuksessa
- avoimen tieteen edistäminen
- akatemiaohjelmien erityistavoitteet
- huippuyksiköiden tukeminen
- innovaatiotoimintaan kytkeytyvän tutkimuksen edistäminen.
- tieteellisen tutkimuksen hyödyntämisen edistäminen

Rahoituspäätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä voidaan kiinnittää lisäksi huomiota seuraaviin seikkoihin:

- hankkeen vastuullisen johtajan taito ja kokemus hankkeen johtamisessa
- miten hankkeen vastuullinen johtaja ja tutkimusryhmä ovat osoittaneet kykenevänsä hallitsemaan tutkimusvaroja.

Hakemuksista päätettäessä otetaan huomioon myös hyvään tieteelliseen käytäntöön (ml. avoin tiede) ja aineettomiin oikeuksiin liittyvät seikat. Vastuullisen tutkijan tulee tarvittaessa selvittää hakemuksensa tutkimussuunnitelmassa, miten tutkimushankkeessa on otettu huomioon eettiset kysymykset. Suomen Akatemia noudattaa tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyväksymiä ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä sekä edellyttää rahoittamiensa tutkijoiden noudattavan niitä.

Tutkimusinfrastruktuurien rahoituksesta päättäessään Suomen Akatemia ottaa yleisten rahoitusperiaatteidensa lisäksi huomioon

- infrastruktuurin kansallisen ja kansainvälisen tieteellisen merkityksen ja lisäarvon
- infrastruktuurin lisäarvon opetukselle ja tutkijankoulutukselle

- hankkeen yhteydet taustaorganisaation tai -organisaatioiden tutkimusstrategiaan sekä organisaatioiden sitoutumisen hankkeeseen
- yhteyden hankkeisiin, jotka on esitetty Suomen tai Euroopan infrastruktuurien tiekartalla.

Huomiota kiinnitetään myös

- infrastruktuurin hyödyntämisen suunnitelmallisuuteen ja monipuolisuuteen
- potentiaalisen käyttäjäkunnan laatuun ja laajuuteen
- infrastruktuurin teknologiseen ja muuhun kehittyneisyyteen
- infrastruktuurin taloudelliseen tehokkuuteen sen elinkaaren aikana
- vaihtoehtoihin kansallisiin ja kansainvälisiin ratkaisuihin.

Yliopistojen profiloitumisen vahvistamisessa käytettävät arviointiperusteet ovat

- suunnitelman kytkeytyminen yliopiston strategiaan
- esitettyjen painoala- ja poisvalintaratkaisujen laajuus ja selkeys
- kehitystarpeet ja -mahdollisuudet esitetyillä painoaloilla
- painoaloilla tehtävän tutkimuksen sijoittuminen kansainväliseen tasoon sekä tutkimuksen lisäarvo muihin kotimaisiin yksikköihin verrattuna
- mahdolliset suunnitelmat tutkimuksen kansainvälisen tason saavuttamiseksi valituilla painoaloilla
- vahvuuksiin pohjautuvien uusien avausten syntymisestä ja niiden resursoinnista huolehtiminen
- yliopiston kokonaissitoutuminen profiloitumiseen ja tutkimuksen laadun kehittämiseen, mm. poisvalintojen seurauksena tapahtuvan perusrahoituksen resurssien vapautumisen kautta
- yhteistyörakenteet ja työnjako muiden yliopistojen, tutkimuslaitosten ja muun yhteiskunnan kanssa (ml. infrastruktuuriyhteistyö)
- tehtävien valintojen ja poisvalintojen merkitys osaamis pohjaisen kasvun ja muiden yhteiskunnan tarpeiden kannalta

”Tutkimuksella eteenpäin” -haussa käytettävät arviointiperusteet ovat

- tutkimuksen hyödyntämisen potentiaali ja vaikuttavuus yhteiskunnassa
- tutkijanuran alkuvaiheen tutkijoiden tutkimustoiminnan tukeminen
- liikkuvuuden tukeminen
- tutkimussuunnitelman toteuttamiskelpoisuus, innovatiivisuus ja vaikuttavuus
- potentiaalisten tutkimustulosten hyödyntäjäryhmien laatu ja laajuus
- uudet yhteistyörakenteet ja -verkostot
- suorituspaikan tarjoama tuki tutkimuksen kaupallistamiselle ja muulle hyödyntämiselle

2.2. Arviointimenettely

Monivuotisista tutkimusmääräraahakemuksista pyydetään yleensä tieteellisen asiantuntijaneelin kirjallinen lausunto tai vähintään kaksi ulkopuolista kirjallista arviointia henkilöiltä, jotka ovat yleensä kansainvälisiä alansa arvostettuja tutkijoita. Paneeli antaa kustakin hakemuksesta yhden lausunnon.

”Tutkimuksella eteenpäin” -haussa hakemukset arvioidaan paneeleissa, joissa on jäseninä sekä kotimaisia että kansainvälisiä tieteen ja tutkimustulosten hyödyntämisen asiantuntijoita. Hankkeiden tieteelliset ansiot on arvioitu jo aiempaa rahoituspäätöstä (Suomen Akatemia tai vastaavat ulkomaiset tai kansainväliset tutkimusrahoittajat) tehtäessä.

Arviointia ei saa pyytää henkilöltä, joka on esteellinen. Esteellisyyssperusteita ovat hakijan lähisukulaisuus tai se, että arvioija toimii hakijan esimiehenä, alaisena tai työn ohjaajana tai että hän on parhaillaan hakijana samaan virkaan tai tehtävään kuin hakija taikka on hallintolain mukaan muutoin esteellinen. On myös vältettävä arvioinnin pyytämistä henkilöltä, jolla on ollut yhteisiä julkaisuja hakijan kanssa viimeksi kuluneen kolmen vuoden aikana. Mikäli asiantuntija itse hakee rahoitusta Akatemialta, hän ei voi siinä haussa toimia hakemusten arvioijana siinä päätöksentekokoelimesta, jossa hänen hakemuksensa käsitellään. Yleensäkin arviointia ei saa pyytää henkilöltä silloin, jos luottamus hänen puolueettomuuteensa on jostakin syystä vaarantunut.

Tieteellisen toimikunnan tai infrastruktuurikomitean jäsen ei voi asiantuntijana antaa lausuntoa hakemuksista eikä kuulua niitä käsittelevään paneeliin. Suomen Akatemian hallituksen, toimikunnan, STN:n tai infrastruktuurikomitean jäsenen tutkimusrahoitushakemuksesta pyydetään aina kaksi arviointia Akatemian ulkopuolelta tai paneelin lausunto.

3. RAHOITUSMUODOT

3.1. TUTKIJAN RAHOITUS

Tutkijan henkilökohtaisen rahoituksen tavoitteena on edistää korkeatasoisen tutkijakunnan kehittymistä eri aloilla, tukea tutkijan pätevöitymistä ja etenemistä urallaan sekä lisätä tutkijan ammatin houkuttelevuutta. Akatemiaprofessorin ja akatemiaturkijan tehtävien tavoitteena on tarjota parhaimmille tutkijoille mahdollisuus täysipäiväiseen itsenäiseen tieteelliseen työskentelyyn, oman alan kehittämiseen ja kansainväliseen vuorovaikutukseen. Tutkijatohtorin tehtävän tavoitteena on lupaavimpien, äskettäin tohtorin tutkinnon suorittaneiden tutkijoiden pätevöityminen ammattitutkijoiksi.

3.1.1. Akatemiaprofessorin tehtävä

Akatemiaprofessorin tehtävään voidaan valita henkilö, joka on osoittautunut eteväksi tutkijaksi ja jonka voidaan katsoa myötävaikuttavan tutkimuksen edistymiseen oman tieteenalansa piirissä. Tehtävä on tarkoitettu huippututkijalle määräaikaiseen täysipäiväiseen tutkimustyöhön ja siihen liittyvään toimintaan. Akatemiaprofessori toteuttaa omaa tutkimussuunnitelmaansa, johtaa tutkimusryhmänsä työtä ja antaa ohjausta nuorille tieteenharjoittajille. Akatemiaprofessorin työtehtäviin sisältyy ilman erillistä korvausta annettavaa oman alan opinnäytetöiden ohjausta sekä tutkimustyöhön liittyvää opetusta.

Akatemiaprofessorin tehtävään myönnetään rahoitus enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Jatkokauden voi saada tuloksellisen toiminnan ja kilpailukykyisen tutkimussuunnitelman perusteella. Toimikunta myöntää akatemiaprofessorille hakemuksesta tutkimusrahoitusta toimikaudelle.

Suomen Akatemia myöntää akatemiaprofessorin tehtävän palkkausmäärärahan 8 900 euron kuukausipalkan mukaan.

3.1.2. Akatemiaturkijan tehtävä

Akatemiaturkijan tehtävä on tarkoitettu kokeneelle tutkijalle itsenäiseen tutkimussuunnitelman mukaiseen tieteelliseen työskentelyyn. Akatemiaturkijakauden tarkoituksena on antaa parhaille tutkijoille määräaikainen täysipäiväinen mahdollisuus pätevoitymiseen ylimpiin tutkijan tehtäviin tai muihin asiantuntijatehtäviin. Tutkijan tehtävää täytettäessä edellytetään tohtorin tutkinnon jälkeen harjoitettua menestyksestä julkaisutoimintaa ja tohtorin tutkinnon jälkeistä vähintään kolmen ja enintään yhdeksän vuoden tieteellistä työskentelyä. Mikäli tohtorin tutkinnon suorittamisen jälkeen on suoritettu erikoislääkärikoulutus, voi tohtorin tutkinnosta olla enintään 13 vuotta. Hakemusta arvioitaessa ja tehtävää täytettäessä kiinnitetään erityistä huomiota hakijan aiempaan, myös ennen tohtorin tutkinnon suorittamista tapahtuneeseen liikkuvuuteen ulkomailla tai sektorien välillä. Akatemiaturkijan työtehtäviin sisältyy ilman eri korvausta annettavaa oman alan opinnäytetöiden ohjausta sekä tutkijan omaan tutkimustyöhön liittyvää opetusta.

Akatemiaturkijan tehtävään myönnettävä rahoitus on viisivuotinen. Samalle henkilölle voidaan osoittaa rahoitusta yhdelle viisivuotiskaudelle. Akatemiaturkijalle voidaan myöntää rahoitusta tutkimusryhmän perustamiseen, tutkimuskuluihin, kansainväliseen yhteistyöhön ja liikkuvuuteen ja muihin tutkimuskuluihin.

Suomen Akatemia myöntää akatemiaturkijan tehtävän palkkausmäärärahan 4 950 euron kuukausipalkan mukaan.

3.1.3. Tutkijatohtorin tehtävä

Tutkijatohtorin tehtävän tarkoituksena on edistää äskettäin tohtorin tutkinnon suorittaneiden tutkijoiden pätevoitymistä ammattitutkijoiksi. Tutkijatohtorin tehtävänä on esitetyn suunnitelman mukainen täysipäiväinen tutkimustyö. Lisäksi Suomen Akatemia suosittelee, että tutkijatohtori ohjaa oman alan opinnäytetöitä ja antaa omaan erikoisalaan liittyvää opetusta (vrt. kohta 1.9.).

Hakijana Akatemian tutkijatohtorin tehtävään voi olla henkilö, jonka tohtorintutkinnon suorittamisesta on hakuajan päättyessä kulunut enintään neljä vuotta ja enintään kahdeksan vuotta, mikäli tohtorintutkinto on suoritettu samanaikaisesti erikoislääkärikoulutuksen kanssa. Hakemusta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota suunnitelman kansainväliseen ulottuvuuteen ja hakijan liikkuvuuteen. Palkan lisäksi tutkijatohtorille voidaan myöntää rahoitusta välttämättömiin kuluihin, jotka aiheutuvat tutkimustyöstä ja kansainvälisestä yhteistyöstä.

Tutkijatohtorin rahoitus on kolmivuotinen. Samalle henkilölle rahoitusta voidaan osoittaa yhdelle kolmivuotiskaudelle.

3.2. TUTKIMUSHANKERAHOITUS

3.2.1. Akatemiahankkeet

Akatemihanke on tieteellisten tutkimushankkeiden rahoitusmuoto, jolla edistetään tutkimuksen laatua, tieteellistä ja muuta vaikuttavuutta, uusiutumiskykyä ja monimuotoisuutta. Akatemiahankerahoitus tarjoaa tutkijoille mahdollisuuden tieteellisesti kunnianhimoiseen tutkimustyöhön, uusiin avauksiin ja tutkimuksellisen riskin ottoon. Tavoitteena on kansainvälisesti mahdollisimman korkea tieteellinen taso. Tavoitteena on myös vahvistaa tutkimuksen luovuutta, suorituskykyä ja vaikuttavuutta. Rahoituksen kohteena ovat ensisijaisesti ryhmät, jotka koostuvat jo väitelleistä tutkijoista.

Akatemiahankerahoitus on tarkoitettu hankkeen välittömiin kustannuksiin, jotka syntyvät esimerkiksi tutkimusryhmän tutkijoiden palkasta, julkaisutoiminnasta ja muista tutkimuskuluista, matkoista, kotimaisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä ja liikkuvuudesta ja tutkijankoulutuksesta ulkomailla sekä kansainvälisten hankkeiden valmistelusta aiheutuvista kuluista. (Tutkimushankkeen vastuullisen johtajan palkkauksesta ks. edellä kohta 1.3.1.1.)

Akatemiahankerahoitus mitoitetaan yleensä nelivuotiseksi.

Tässä luvussa edellä sanottu koskee myös suunnatun akatemiahankerahoituksen hakuja (ks. alla). Seuraavaa kahta rajoitusta sovelletaan *ainoastaan* akatemiahankehaussa.

Jos hakijalla on jo meneillään akatemihanke taikka akatemiaprofessorin tai akatemiatutkijan tehtävään osoitettu rahoitus, hänelle voidaan myöntää rahoitus akatemiahankkeeseen vain erityisen painavasta syystä.

Tutkimuksen huippuyksikön johtajalle, varajohtajalle tai tutkimusryhmien johtajille ei myönnetä akatemiahankerahoitusta huippuyksikön ensimmäisen kolmen vuoden aikana.

Suunnattu akatemiahankerahoitus

Suomen Akatemian hallitus tai toimikunta voi ennen asianomaisen haun avautumista päättää akatemiahankerahoituksen suuntaamisesta tavoitteellisesti, määrääjäksi ja kertaluonteisesti hallituksen taikka toimikunnan etukäteen ilmoittamalle alalle tai tarkoitukseen. Haku voi olla usean toimikunnan tai rahoittajan kanssa yhteinen. Sillä voidaan myös osallistua muiden organisaatioiden koordinoimiin tutkimusohjelmiin. Rahoituspäätökset tekee joko toimikunta tai hallituksen asettama jaosto. Hankkeiden päätyttyä voidaan arvioida rahoituksen suuntaamisen tulokset ja lisäarvo.

3.2.2. Tutkimuksen huippuyksikköohjelma

Huippuyksikkö on tutkimusyhteisö, joka on saavuttamassa oman alansa kansainvälisen parhaimmiston tai on jo sen saavuttanut. Se voi muodostua yhdestä tai useasta tutkimusryhmästä, jotka toimivat keskenään kiinteässä yhteistyössä toteuttaen yhteistä tutkimussuunnitelmaa.

Suomen Akatemia valitsee tutkimuksen huippuyksiköiksi uudistumiskykyisiä, tieteellisesti erittäin korkeatasoisia ja yhteiskunnallisesti vaikuttavia tutkimusyhteisöjä. Huippuyksikköohjelmassa

uudistuminen toteutetaan uusien tutkimusaiheiden, menetelmien, lähestymistapojen ja tutkimusryhmien muodossa. Huippuyksikköohjelman isäntäorganisaatioiden kanssa toteutettava pitkäjänteinen yhteisrahoitus mahdollistaa riskin ottamisen ja uudet avaukset.

Akatemia valitsee huippuyksiköt kansainvälisten arviointien ja tutkimuspoliittisten näkökohtien perusteella kahdeksaksi vuodeksi. Ensisijaiset arviointikriteerit ovat tutkimussuunnitelman tieteellinen laatu, uudistuminen ja vaikuttavuus. Huippuyksikön kahdeksan vuotta kestävä kausi jakaantuu kahteen osaan (5 + 3 vuotta).

Huippuyksiköiden ensimmäisen neljän vuoden toiminta arvioidaan tieteellisesti viidentenä vuonna. Arvioinnin perusteella huippuyksikkö voi jatkaa toimintaansa viimeiset kolme vuotta korkeammalla, samalla tai matalammalla rahoitustasolla. Huippuyksikön toiminta voidaan myös päättää arvioinnin perusteella ensimmäisen viiden vuoden jälkeen, mikäli tutkimussuunnitelman tavoitteet eivät ole toteutuneet.

Huippuyksiköt raportoivat toiminnastaan Akatemialle erikseen annettavien ohjeiden mukaisesti. Huippuyksikköohjelma arvioidaan Akatemian rahoituksen päätyttyä.

3.2.3. Akatemiaohjelmat

Akatemiaohjelma on temaattinen, tavoitteellinen ja koordinoitu tutkimushankekokonaisuus. Akatemiaohjelma uudistaa tieteellistä tutkimusta ja tuottaa korkealaatuista tietoa temaattisesti rajatusta aiheesta. Ohjelman tavoitteena on tieteellinen ja muu vaikuttavuus. Akatemiaohjelmien aiheet ovat tutkimuslähtöisiä ja ne määrittellään tieteen kehityksen lähtökohdista samalla ennakoimalla tulevia tutkimustarpeita. Akatemiaohjelmien tehtävänä on tukea monitieteistä ja tieteidenvälistä, usean toimikunnan toimialan tutkimusta, verkottaa tutkijoita sekä toimia alustana pitkäjänteiselle kansainväliselle tutkimusyhteistyölle.

Päätökset akatemiaohjelmien käynnistämisestä ja niiden taloudellisista voimavaroista tekee Suomen Akatemian hallitus kerran vuodessa. Päätöksiä tehdessään hallitus arvioi ohjelman tavoitteita, edellytyksiä ja yhteistyömuotoja. Ohjelmien rahoitus mitoitetaan yleensä vähintään neljälle vuodelle.

Hallituksen päätöksen jälkeistä akatemiaohjelman valmistelua, johtamista, seuranta ja arviointia varten asetetaan johtoryhmä, joka koostuu toimikuntien ja hallituksen jäsenistä, muiden rahoittajien edustajista ja Akatemian ulkopuolisista asiantuntijoista. Ohjelman tieteellisestä koordinaatiosta vastaa ohjelman johtoryhmä yhdessä ohjelmapäällikön kanssa.

Akatemian hallitus asettaa jaoston, joka päättää hakemusten arvioinnista, aiesuunnitelmien perusteella jatkoon hyväksyttävistä hakijoista ja rahoitettavista hankkeista.

Akatemiaohjelmien tavoitteet ja niiden toteuttamisen keinot kuvataan Akatemian hallituksen 9.12.2008 hyväksymässä tutkimusohjelmastrategiassa.

Akatemiaohjelman päätyttyä arvioidaan sen tavoitteiden toteutumista ja tuloksia.

3.2.4 Kärkihankerahoitus ”Tutkimuksella eteenpäin”

”Tutkimuksella eteenpäin” haulla tuetaan tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden vahvistamista sekä osaamis pohjaista kasvua ja kansainvälisen tason osaamiskeskittymien aikaansaamista ja aktiivista yhteistyötä tutkimuksen hyödyntäjien kanssa.

Rahoituksella vahvistetaan erityisesti nuorten (tutkijauran alkuvaiheessa olevien) tutkijoiden mahdollisuutta tieteellisen tutkimuksen tekemiseen ja sen tulosten hyödyntämiseen. Tavoitteena on myös tukea heidän kansainvälistä ja organisaatorajoja ylittävää liikkuvuutta sekä tutkijoiden työskentelyä tutkimustuloksia hyödyntävissä organisaatioissa.

Hakijana voi toimia tutkija, joka on toiminut Suomen Akatemian rahoittaman tutkimushankkeen vastuullisena johtajana vuonna 2015 ja/tai 2016 haun päättymiseen mennessä. Rahoitusta voivat hakea myös ne tutkijat, jotka ovat saaneet Suomen Akatemiaa vastaavan ulkomaisen tai kansainvälisen tutkimusrahoittajan rahoitusta vuonna 2015 ja/tai 2016 haun päättymiseen mennessä.

Akatemian hallitus asettaa jaoston, joka päättää rahoitettavista hankkeista.

Rahoitettujen hankkeiden edistymistä seurataan rahoituskauden aikana. Rahoituskausien päätyttyä arvioidaan myös rahoituksen tavoitteiden toteutumista ja tuloksia.

3.3 TUTKIMUSEDELLYTYSTEN JA -YMPÄRISTÖJEN RAHOITUS

3.3.1. Tutkimusinfrastruktuurien rahoitus (FIRI)

Suomen Akatemia rahoittaa kansallisesti merkittävien ja tieteellistä tutkimusta edistävien tutkimusinfrastruktuurien hankkimista, perustamista tai vahvistamista. Tällaiset infrastruktuurit muodostavat tutkimusvälineiden, -laitteistojen, -aineistojen ja -palvelujen varannon, joka mahdollistaa tutkimustyön, edesauttaa tutkimusyhteistyötä ja vahvistaa tutkimus- ja innovaatiokapasiteettia. Tutkimusinfrastruktuurit voivat sijaita yhdessä paikassa taikka olla hajautettuja kokonaisuuksia tai virtuaalisia infrastruktuureja.

Tutkimuksen infrastruktuureita koskevilla rahoituspäätöksillään Suomen Akatemia parantaa suomalaisen tutkimuksen laatua, uudistumista, kilpailukykyä ja tieteidenvälisyyttä, lisää suomalaisten tutkimusympäristöjen vetovoimaisuutta sekä edistää yliopistojen, tutkimusryhmien ja tutkijoiden kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä. Tutkimusinfrastruktuureilla tuetaan myös tutkijankoulutusta sekä tieteellisen osaamisen ja tietopääoman muodostumista ja hyödyntämistä.

FIRI-rahoituksen hakijana on yliopisto tai muu tutkimusorganisaatio. Haku voi olla avoin tai tavoitteiden ja/tai hakijoiden suhteen kohdennettu.

Usean organisaation yhteishankkeissa on yksi vastuutaho; osapuolten keskinäiset toimintaa ja taloutta koskevat vastuut osoitetaan hakemuksessa. Yhteishankkeissa tulee osapuolten kesken

kirjallisesti sopia infrastruktuurin käytöstä, omistusosuuksista ja sijoituspaikasta, myös rahoituskauden jälkeisenä aikana.

Tutkimusinfrastruktuureille myönnetty Akatemian FIRI-rahoitus on tarkoitettu kattamaan ensisijaisesti tutkimusinfrastruktuurin rakentamisvaiheen investointikuluja (laitteiden ja järjestelmien hankintaa sekä palveluiden muodostamista) sekä olemassa olevien infrastruktuurien merkittävää päivittämistä. FIRI-rahoitusta ei voi käyttää infrastruktuurien ylläpitokuluihin. Pysyväisluonteiset toimintamenot tulee pääosin kattaa isäntäorganisaatioiden varoin. Rahoitusta palkkauskuluihin myönnetään vain erityistapauksissa, kuitenkin huomioiden tutkimusala- ja infrastruktuurikohtaiset erot. Rahoituskausi on enintään viisi vuotta.

Jos hakijalla on jo meneillään Akatemian rahoitusta tutkimusinfrastruktuureille, voidaan samaan tutkimusinfrastruktuurin toimintoon myöntää rahoitusta vain erityisen painavasta syystä.

3.3.2. Finland Distinguished Professor Programme

Finland Distinguished Professor Programme -rahoitusohjelman (FiDiPro) tavoitteena on vahvistaa maamme tieteellistä osaamisperustaa, kansainvälistää suomalaista tutkimusjärjestelmää, tuottaa lisäarvoa kansalliselle innovaatiojärjestelmälle ja tukea yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkimuksellista profiloitumista. Ohjelma tarjoaa yliopistoille ja tutkimuslaitoksille mahdollisuuden palkata määräaikaisesti ulkomaalaisia tai pitkään ulkomailla työskennelleitä suomalaisia professorin tasoisia tutkijoita tekemään ja edistämään tutkimustyötä. FiDiPro -rahoitus antaa myös mahdollisuuden tukea tutkijakoulujen toimintaa.

Ensisijaisesti rahoitetaan huippututkijoita, jotka sijoittuvat tieteellisesti merkittäville ja strategisesti keskeisille aloille yliopistoissa tai tutkimuslaitoksissa. Vierailevan tutkijan tulee olla kansainvälisesti erityisen ansioitunut tutkija ja kokenut tutkijankouluttaja. Suomessa työskentelyn aikana hänen ensisijainen tehtävänsä on tehdä ja aktiivisesti edistää kansainvälisesti kilpailukykyistä tutkimusta ja näin vahvistaa suomalaisia tutkimusympäristöjä.

Vieraileva professori sijoittuu suomalaiseen yliopistoon tai tutkimuslaitokseen. Hän voi työskennellä enintään puolet rahoitusajasta ulkomailla. Vierailevan professorin palkka-, matka- yms. kulujen lisäksi Akatemian rahoituksella voidaan kattaa myös mahdollisesti perustettavan tutkimusryhmän kuluja. Rahoituksen hakijana on yliopisto tai tutkimuslaitos, joka myös osallistuu professorin vierailu- ja tutkimuskulujen kattamiseen. Akatemian myöntämän rahoituskauden kesto on kahdesta viiteen vuotta.

3.3.3. Yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen kilpailulla rahoituksella

Yliopistojen profiloituminen vahvuusalueilleen ja yliopistojen välinen työnjako ja yhteistyö ovat keskeisiä tutkimusjärjestelmän kehittämiskohteita. Valtioneuvoston päätökseen julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2015–2018 kuuluu vuosien 2015–2019 aikana tapahtuva asteittainen 50 miljoonan euron siirtäminen yliopistojen toimintaan osoitetusta valtionrahoituksesta Suomen Akatemian kautta jaettavaksi.

Rahoitusmuodon tarkoituksena on tukea ja nopeuttaa yliopistojen strategioiden mukaista profiloitumista tutkimuksen laadun kehittämiseksi. Rahoitus on määräaikaista ja sitä voidaan myöntää toimiin, jotka vahvistavat yliopiston strategisia tutkimusaloja (ml. uudet avaukset) ja niihin kytkeytyviä poisvalintoja. Rahoitus on tarkoitettu kaikille tieteenaloille. Yliopistoilta pyydetään kokonaiskuvaa suunnittelemistaan profilointi- ja työnjakotoimista.

Yliopistot laativat omien strategioidensa pohjalta tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden kehittämisen konkreettiset suunnitelmat. Suunnitelmissa yliopistot kuvaavat suunnitellut valinnat ja poisvalinnat ja antavat niille selkeän aikataulun. Hakemukset sisältävät myös kuvauksen siitä, miten työnjako ja yhteistyö muiden suomalaisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa tullaan toteuttamaan. Hakemuksiin liittyy myös kustannusarvio.

Rahoitusta hakevat yliopistot, kukin yliopisto yhdellä hakemuksella.

Hakemukset arvioidaan Suomen Akatemian järjestämässä kansainvälisessä asiantuntijapaneelissa. Yliopiston johto kutsutaan asiantuntijapaneelin haastatteluun. Arviointi keskittyy sekä yliopiston esittämän koko toimintasuunnitelman että yksittäisten profiloititoimien konkreettisuuteen sekä realistisuuteen.

Suomen Akatemia asettaa seurantaryhmän, joka seuraa toimenpiteiden sisällöllistä toteutumista yliopistojen johdon haastatteluilla. Yliopisto raportoi varojen käytöstä Suomen Akatemian yleisten ehtojen mukaisesti.

3.4. KANSAINVÄLISEN TUTKIMUSYHTEISTYÖN ERITYISRAHOITUS

Suomen Akatemia hyödyntää Eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) tarjoamia mahdollisuuksia suomalaisen tutkimuksen hyväksi aktiivisesti ja monipuolisesti. Tutkimusyhteistyötä edistetään laajemminkin, erityisesti USA:n, Venäjän, Japanin sekä Aasian ja Latinalaisen Amerikan kehittyvien maiden tutkimus- ja rahoitusorganisaatioiden kanssa.

Akatemia edistää tutkijoiden kansainvälistä verkostoitumista myös osallistumalla Euroopan unionin, pohjoismaisten järjestöjen, YK:n ja eräiden muiden järjestöjen tutkimusohjelmiin ja verkostoihin sekä tutkimusorganisaatioihin ja -laitoksiin muun muassa maksamalla jäsenosuuksia ja tutkimuskustannuksia.

Mikäli EU:n rahoittamissa hankkeissa edellytetään, että osa hankkeen kuluista rahoitetaan kansallisesti, Akatemia osallistuu tällaisten hankkeiden kuluihin normaalien rahoitusperiaatteidensa mukaisesti ja ensisijaisesti niiden EU-ohjelmien osalta, joille Akatemia on määrätty kansalliseksi vastuorganisaatioksi.

3.4.1. Kahdenväliset yhteistyösopimukset

Suomen Akatemian tekemiin kahdenvälisiin sopimukseen perustuva tutkimusyhteistyö ja tutkijaliikkuvuus tukevat Akatemian yleisiä tiedepoliittisia tavoitteita. Akatemia toteuttaa sopimuksia pääosin rahoittamalla temaattisia hakuja akatemiaohjelmissa.

Mikäli sopimukseen perustuva yhteishaku on osa akatemiaohjelmaa, rahoituspäätökset tekee yleensä ao. ohjelmajaosto. Jaosto noudattaa Akatemian yleisiä rahoitusperiaatteita, ellei sopimuksesta aiheudu muuta. Muissa yhteishauissa rahoituksesta päättää kansainvälisten yhteishakujen rahoituksesta vastaava toimielin, joka noudattaa akatemiahankkeiden rahoitusperiaatteita ellei sopimuksesta aiheudu muuta.

Akatemian tekemiä kahdenvälisiä sopimuksia voidaan hyödyntää työskentelyssä ulkomailla, tutkijankoulutuksessa ja ulkomaisten tutkijoiden työskentelyssä Suomessa. Lisäksi Akatemia myöntää sopimusten puitteissa liikkuvuusapurahoja. Hallintovirasto antaa tarkemmat ohjeet sopimusten soveltamisesta.

4. OHJEIDEN TAUSTAA

Suomen Akatemian hallitus on antanut edellä esitetyt ohjeet noudatettaviksi tieteellisille toimikunnille, tutkimusinfrastruktuurikomitealle, jaostoille ja hallintovirastolle Akatemian johtosäännön 1 §:n kohdan 8 nojalla. Hallintovirasto antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset, ohjeet ja tiedotteet tutkimusrahoituksen hakemisesta, määrärahojen käytöstä ja maksamisesta sekä määrärahan saajan raportointivelvollisuudesta.

Määrärahojen myöntämisessä, käyttämisessä, maksamisessa ja käytön valvonnassa otetaan lisäksi huomioon muun muassa:

- Suomen Akatemiasta annettu laki (922/2009) muutoksineen (482/2014) ja asetus (979/2009)
- yliopistolaki (558/2009) muutoksineen
- hallintolaki (434/2003)
- valtion talousarviosta annettu laki (423/1988) ja asetus (1243/1992) muutoksineen
- laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986)
- laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin (369/2006)
- laki oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin (656/1967)
- laki yritystuen yleisistä ehdoista (786/1997)
- julkisuuslaki (621/1999)
- valtionavustuslaki (688/2001)
- maatalousyrittäjän eläkelaki (1280/2006)
- laki julkisista hankinnoista (348/2007)
- yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)
- Komission asetus (EY) N:o 1998 /2006, EY:n perustamissopimuksen artiklan 87 ja artiklan 88 soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen
- Komission asetus (EY) N:o 800/2008, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta yhteismarkkinoille soveltuviksi perustamissopimuksen artiklan 87 ja 88 mukaisesti
- valtion talousarviot vuosille 2015 ja 2016
- Suomen Akatemian opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa tekemä tulossopimus
- tieteellisten toimikuntien tekemät tulossopimukset

sekä seuraavat Suomen Akatemian hallituksen hyväksymät asiakirjat tai periaatepäätökset:

- Transfer of Grants ("Money follows researcher"); EUROHORCs, (17.11.2004)
- päätös korkeakoulukeksintölain soveltamisesta Suomen Akatemiassa (14.11.2006)
- Suomen Akatemian kansainvälisen toiminnan strategia (5.2.2008)
- Suomen Akatemian tutkimusohjelmastrategia (9.12.2008)
- päätös kansallisen tutkimuksen huippuyksikköstrategian linjaamiseksi (22.9.2009)
- Suomen Akatemian johtosääntö (1.7.2014)
- Suomen Akatemian tasa-arvosuunnitelma vuosille 2014–2016 (2.12.2013)
- Suomen Akatemian strategia (26.11.2015)
- päätös hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta Akatemian rahoittamassa tutkimuksessa (15.1.2013)
- Suomen Akatemian tutkimusrahoitus vuodelle 2014 ja vastaava asiakirja vuodelle 2015

sekä seuraavat asiakirjat ja päätökset:

- Euroopan unionin komission suositus 11.3.2005 eurooppalaisesta tutkijoiden peruskirjasta ja tutkijoiden työhönoton säännöstöstä
- Kokonaiskustannusten laskenta ja niihin perustuva yhteisrahoitus. Kokonaiskustannusmallia yhteisrahoitteisten hankkeiden budjetoinnissa ja seurannassa selvittävän hankkeen loppuraportti. Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 9/2007.
- Tutkimuksen avoimuudella yllättäviä löytöjä ja luovaa oivaltamista: Avoimen tieteen ja tutkimuksen tiekartta 2014–17. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:20
- Ratkaisujen Suomi: Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015.